

Силабус навчальної дисципліни

Психологія управління освітніми та науковими організаціями

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Спеціалізація / освітньо-наукова програма: Психологія особистісного, соціального та організаційного розвитку

Компонент освітньо-наукової програми: дисципліна вільного вибору

Обсяг : 90 год./ 3 кред. ЄКТС

Рік навчання: II, семестр: III, IV

Викладач

ППП

Л.М.Карамушка, д. психол. наук, професор, професор кафедри психології управління ЦПО ДЗВО «УМО»

Контактна адреса:

e-mail: lkarama01@gmail.com

Консультації

здійснюються за запитом здобувачів F2F або за контактною адресою

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Психологія управління освітніми та науковими організаціями» є однією з базових дисциплін освітньої складової підготовки здобувачів PhD у результаті опанування якої розвинути здатність застосовувати методи психології управління освітніми та науковими організаціями у психологічному дослідженні особливостей, чинників і тенденції функціонування й розвитку особистості, соціальних груп і організацій.

Мета навчальної дисципліни: розвиток здатності генерувати нові ідеї (креативність), розробляти та реалізувати інноваційні проекти, включаючи власні дослідження (ЗК3), працювати в команді, за потреби відігравати провідну роль в організації командної роботи (ЗК5), дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики, міжкультурної толерантності та керуватися загальнолюдськими цінностями (СК3).

Заплановані результати навчання:

1. Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, соціальних груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження (РН6), зокрема:

- виокремлювати психологічні проблеми управління освітніми і науковими організаціями;
- визначати психологічно обґрунтовані шляхи розв'язання актуальних управлінських проблем у функціонуванні освітніх і наукових організацій.

2. Уміти створювати та впроваджувати інноваційно-дослідницькі проекти у різних сферах суспільного життя, включаючи власні дослідження (РН3), зокрема:

- управляти створенням і реалізацією інноваційно-дослідницьких проектів у межах специфіки діяльності освітньої / наукової організації;
- уміти мотивувати, організовувати і спрямовувати діяльність людей для здійснення інноваційної професійної / проектної діяльності персоналу освітньої/наукової організації;
- здійснювати самомотивацію власної управлінської діяльності;
- обирати оптимальний стиль управління діяльністю організації;

- приймати стратегічні рішення, оцінювати ризики та брати відповідальність за наслідки проєктів та досліджень;
- упроваджувати результати проєктної діяльності в різних сферах суспільного життя.
- демонструвати схильність брати відповідальність за наслідки реалізації управлінських рішень тощо.

3. Демонструвати прихильність до норм професійної етики, міжкультурної толерантності, професійних цінностей у науковій / практичній діяльності (PH8), зокрема:

- уміти забезпечувати гуманістичний і демократичний стиль управління освітньою/науковою організацією;
- виявляти здатність до професійної толерантності у взаємодії з персоналом організації та широкою громадськістю.

4. Уміти продуктивно працювати в команді, відігравати за потреби провідну роль провідну роль в організації командної роботи, у тому числі, у міжнародній та мультикультурній групі (PH5), зокрема:

- за потреби ініціювати формування та управляти командою працівників освітньої / наукової організації;
- відігравати роль лідера в презентації результатів командної роботи, в тому числі, у міжнародному та полікультурному контексті.

5. Виявляти здатність до гнучкого, оперативного розв'язання професійних проблем в умовах невизначеності та соціальної напруженості, зокрема (PH10) :

- уміти конструктивно долати професійний стрес, попереджати професійне вигорання і деформації особистості як у персоналу освітньої організації, так і особисто в себе;

Структура курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	У тому числі		
		л	пр	срс
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1.				
<i>Сутність освітніх та наукових організацій та роль управління в організації їх діяльності</i>				
Тема 1. Поняття про організації, їх структуру, соціально-економічні та психологічні функції	10	2	2	6
Тема 2. Психологічні особливості діяльності освітніх та наукових організацій	10		2	8
Тема 3. Сутність управління освітніми та науковими організаціями	10	2	2	6
Усього годин за змістовим модулем 1	30	4	6	20
Змістовий модуль 2.				
<i>Психологічні особливості управління освітніми та науковими організаціями на мікрорівні (на рівні менеджерів та персоналу)</i>				
Тема 4. Психологічні особливості управлінської діяльності менеджерів та формування команд в освітніх та наукових організаціях	12	2	2	8
Тема 5. Психологія ділового спілкування менеджерів та персоналу в освітніх та наукових організаціях	12		4	8
Тема 6. Професійний стрес та професійне вигорання менеджерів та персоналу в освітніх та наукових організаціях	16	2	4	10
Усього годин за змістовим модулем 2	40	4	10	26
Змістовий модуль 3.				

Психологічні особливості управління освітніми та науковими організаціями на мезорівня (на рівні організації)				
Тема 7. Психологія управління змінами та організаційного розвитку в освітніх та наукових організаціях	10		2	8
Тема 8. Роль організаційної культури в управління освітніми та науковими організаціями	10	2	2	6
Усього годин за змістовим модулем 3	20	2	4	14
РАЗОМ:	90	10	20	60

Технологічна картка опанування навчальної дисципліни

№ з/п /год.	Теми та форми занять	Зміст занять і навчальних завдань	Форми контролю
Змістовий модуль 1. Сутність освітніх та наукових організацій та роль управління в організації їх діяльності			
1.	Тема 1. Поняття про організації, їх структуру, соціально-економічні та психологічні функції		
1.1	<i>Лекція (2 год.)</i>	<i>Висвітлення та обговорення питань:</i> 1. Поняття про організації. 2. Структура організації. 3. Функції організацій. 4. Види організацій.	Спостереження за активністю здобувачів PhD при обговоренні питань
1.2	<i>Практичне заняття (2 год.)</i>	Проаналізувати досягнення та обмеження в реалізації соціально-економічних та психологічних функцій освітніх та наукових організацій.	Спостереження за активністю здобувачів PhD
1.3.	<i>Самостійна робота (6 год.)</i>	<i>Опрацювання теоретичних питань:</i> 1. Роль організацій в життєдіяльності суспільства та особистості. 2. Основні види освітніх та наукових організацій. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Проаналізувати структуру та основні елементи організації, в якій Ви навчаєтесь (працюєте).	Усне опитування Виклад матеріалу на задану тему в письмовому вигляді
2.	Тема 2. Психологічні особливості діяльності освітніх та наукових організацій		
2.1	<i>Практичне заняття (2 год.)</i>	Навести приклади інноваційних університетів, описати особливості їх діяльності.	Усне опитування
2.2	<i>Самостійна робота (8 год.)</i>	<i>Опрацювання теоретичних питань:</i> 1. Сутність та основні вияви інноваційної діяльності в освітніх та наукових організаціях. 2. Критерії для визначення статусу «інноваційних університетів». <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Виокремити види інновацій, які впрова-	Усне опитування Виклад матеріалу на задану тему в

		джуються в освітній організації, де ви навчаєтесь.	письмовому вигляді
3.	Тема 3. Сутність управління освітніми та науковими організаціями		
3.1	<i>Лекція (2 год.)</i>	<i>Висвітлення та обговорення питань:</i> 1.Поняття про управління освітніми та науковими організаціями. 2. Основні рівні аналізу управління освітніми та науковими організаціями. 3. Предмет та завдання психології управління освітніми та науковими організаціями. 4.Методи досліджень психології управління освітніми та науковими організаціями.	Спостереження за активністю здобувачів PhD при обговоренні питань
3.2.	<i>Практичне заняття (2 год.)</i>	Проаналізувати основні складові управління освітніми та науковими організаціями (на власне управлінського та психологічного рівнях аналізу).	Усне опитування
3.3	<i>Самостійна робота(6 год.)</i>	<i>Опрацювання теоретичних питань:</i> 1.Завдання психології управління освітніми та науковими організаціями. 2.Зміст технологічного підходу до психологічного навчання персоналу освітніх та наукових організацій. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Підібрати методики для дослідження креативності освітнього середовища.	Усне опитування Виклад матеріалу на задану тему в письмовому вигляді
Модульний контроль			тести
Змістовий модуль 2.			
Психологічні особливості управління освітніми та науковими організаціями на мікрорівні (на рівні менеджерів та персоналу)			
4.	Тема 4. Психологічні особливості управлінської діяльності менеджерів та формування команд в освітніх та наукових організаціях		
4.1	<i>Лекція (2 год.)</i>	<i>Висвітлення та обговорення питань:</i> 1.Сутність управлінської діяльності менеджерів освітніх та наукових організацій. 2.Роль лідерства в управлінській діяльності менеджерів освітніх та наукових організацій. 3.Поняття про команду та її види в освітніх та наукових організацій. 4.Основні функціонально-рольові позиції в команді в освіт та науці.	Спостереження за активністю здобувачів PhD при обговоренні питань
4.2	<i>Практичне заняття (2 год.)</i>	На приклади конкретних освітніх та наукових проектів визначити функціонально-рольові позиції в команді.	Усне опитування
4.3	<i>Самостійна робота (8 год.)</i>	<i>Опрацювання теоретичних питань.</i> 1. Основні форми освітнього та наукового лідерства. 2. Вимоги до адміністративних та лідерських якостей у менеджерів освітніх та	Усне опитування

		наукових організацій різного рівня управління. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Підібрати методики для адміністративних та лідерських якостей менеджерів освіти та науки.	Виклад матеріалу на задану тему в письмовому вигляді
5.	Тема 5. Психологія ділового спілкування менеджерів та персоналу в освітніх та наукових організаціях		
5.1	<i>Практичне заняття (4 год.)</i>	Проаналізувати основні види управлінського та ділового спілкування менеджерів та персоналу в освітніх та наукових організаціях.	Спостереження за активністю здобувачів PhD при виконанні завдань
5.2	<i>Самостійна робота (8 год.)</i>	<i>Опрацювання теоретичних питань.</i> 1. Прийоми здійснення «реального» та «віртуального» ділового спілкування в освітніх та наукових організаціях. 2. Особливості професійної толерантності та її роль у діловому спілкуванні менеджерів та персоналу освіти та науки. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Проаналізувати психологічні бар'єри в діловому спілкуванні, з якими ви зустрічались в освітніх та наукових організаціях. Визначити психологічні умови їх профілактики та подолання	Усне опитування Виклад матеріалу на задану тему в письмовому вигляді
6.	Тема 6. Професійний стрес та професійне вигорання менеджерів та персоналу в освітніх та наукових організаціях		
6.1	<i>Лекція (2 год.)</i>	<i>Висвітлення та обговорення питань:</i> 1. Сутність професійного стресу в освітніх та наукових організаціях. 2. Структура професійного стресу в освітніх та наукових організаціях. 3. Чинники виникнення професійного стресу в освітніх та наукових організаціях. 4. Зміст та основні складові професійного вигорання в освітніх та наукових організаціях.	Спостереження за активністю здобувачів PhD при обговоренні питань
6.2	<i>Практичне заняття (4 год.)</i>	Проаналізувати психологічні технології профілактики та подолання професійного стресу в менеджерів та персоналу освітніх та наукових організацій	Спостереження за активністю здобувачів PhD при обговоренні питань
6.3	<i>Самостійна робота (10 год.)</i>	<i>Опрацювання теоретичних питань:</i> 1. Основні підходи до вивчення професійного стресу в освітніх та наукових організаціях. 2. Причини виникнення професійного стресу в освітніх та наукових організаціях. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Проаналізувати основні стресори в діяльності аспірантів Вашої освітньої організації. Визначити основні психологічні бар'єри для протидії цим стресорам.	Усне опитування Виклад матеріалу на задану тему в письмовому вигляді

	Модульний контроль		тести
	Змістовий модуль 3. Психологічні особливості управління освітніми та науковими організаціями на мезорівня (на рівні організацій)		
7.	Тема 7. Психологія управління змінами та організаційного розвитку в освітніх та наукових організаціях		
7.1	<i>Практичне заняття (2 год.)</i>	Проаналізувати основні психологічні проблеми у процесі введення змін в освітніх та наукових організаціях.	Спостереження за активністю здобувачів PhD при обговоренні питань
7.2	<i>Самостійна робота (8 год.)</i>	Опрацювання теоретичних питань: 1. Основні етапи ефективного введення змін в освітніх та наукових організаціях. 2. Психологічне забезпечення організаційного розвитку в освітніх та наукових організацій. Індивідуально-дослідницьке завдання: Підібрати методики для дослідження основних компонентів психологічної готовності керівників та персоналу освітніх та наукових організацій до введення змін (мотиваційного, когнітивного, операційного та особистісного компоненти).	Усне опитування Виклад матеріалу на задану тему в письмовому вигляді
8.	Тема 8. Роль організаційної культури в управлінні освітніми та науковими організаціями		
8.1	<i>Лекція (2 год.)</i>	Висвітлення та обговорення питань: 1. Поняття про організаційну культуру в освітніх та наукових організаціях. 2. Функції організаційної культури в освітніх та наукових організаціях. 3. Складові організаційної культури в освітніх та наукових організаціях. 4. Типи організаційної культури в освітніх та наукових організаціях.	Спостереження за активністю здобувачів PhD при обговоренні питань
8.2	<i>Практичне заняття (2 год.)</i>	Проаналізувати «прогресивні» та «консервативні» типи організаційних культур в освітніх та наукових організаціях	Спостереження за активністю здобувачів PhD при виконанні завдань
8.3	<i>Самостійна робота (6 год.)</i>	Опрацювання теоретичних питань: Основні етапи управління організаційною культурою. Індивідуально-дослідницьке завдання: Визначити методики для дослідження складових і типів організаційної культури в освітніх та наукових організаціях.	Усне опитування Виклад матеріалу на задану тему в письмовому вигляді
	Модульний контроль		тести

Контроль і оцінювання результатів навчання

Загальна характеристика видів навчальної роботи здобувачів PhD та особливостей контролю за якістю їх виконання.

Аудиторні заняття передбачають активну участь здобувачів PhD в освітньому процесі: в проблемних лекціях діалогової природи та практичних заняттях, які проводяться переважно з

використанням активних та інтерактивних методів і мають творчий характер. Відповідно *поточний контроль спрямований* на оцінювання участі здобувачів PhD в обговоренні проблемних ситуацій та виконання завдань, глибину і змістову наповнюваність суджень, здатність до осмислення, узагальнення та здобуття нового знання в обраній спеціальності.

Самостійна робота здобувачів PhD є основним засобом опанування змісту навчальної дисципліни у вільний від обов'язкових занять час, її зміст визначається робочою навчальною програмою та завданнями до теми.

У межах самостійної роботи виконуються *індивідуально-дослідницькі завдання*, що спрямовані на формування і розвиток практичних умінь застосовувати експериментальний метод для самостійного дослідження актуальних проблем психології особистісного, соціального та організаційного розвитку відповідно до мети і завдань дисертаційної роботи.

Окремі *звіти про самостійну роботу* не надаються. Результати опанування відповідного матеріалу перевіряються під час модульного та підсумкового контролю знань.

Під час опанування навчальної дисципліни передбачено можливість консультативної допомоги з боку викладача за потреби і запитом з боку здобувачів PhD (F2F або в режимі онлайн чи офлайн).

Підсумковий контроль – екзамен, в якому передбачено відповідь на три теоретичні питання і одне практичне, пов'язане із практичними аспектами застосування експериментального методу у власному дисертаційному проекті.

Принципи, критерії, процедура та шкала оцінювання

Основними *принципами* оцінювання результатів опанування навчальної дисципліни є такі принципи:

- об'єктивності (оцінка має відповідати істинній якості та кількості засвоєних знань, компетентностей і результатів навчання);
- прозорості (максимальній ясності та відкритості процедури, критеріїв і шкал оцінювання результатів навчання);
- систематичності (перевірка якості опанування навчальної дисципліни здійснюється систематично, за кожною темою і модулем, а також відвідуванням занять, ступенем активності під час навчання і вчасним виконанням навчальних завдань);
- дієвості (корекція та вдосконалення, за потреби, компетентностей і результатів навчання відповідно до вимог освітньо-наукової програми);
- індивідуального підходу (об'єктивна і справедлива оцінка відповідно до зусиль, затрачених здобувачем PhD, дотриманням ним вимог академічної доброчесності та реальних результатів навчання);
- педагогічного оптимізму (зорієнтованість оцінювання на пошук особистісних ресурсів здобувача PhD у контексті успішного опанування навчальної дисципліни, стимулювання нових досягнень у навчальній роботі) тощо.

Основними *критеріями*, що характеризують рівень компетентності здобувача PhD при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни «Психологія управління освітніми та науковими організаціями», є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання індивідуально-дослідницьких завдань;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів застосування експериментального методу в дисертаційній роботі.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи, індивідуально-дослідницьких завдань здобувачів PhD) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа за критеріями:

- 0% – завдання не виконано;
- 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;
- 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (форматування, висновки тощо);
- 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Позитивні оцінки виставляються лише тим здобувачам PhD, які виконали всі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни і набрали за результатами поточного та підсумкового контролів не менше 60 балів.

Остаточна оцінка за результати опанування навчальної дисципліни розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Опитування під час занять – усно	10
Модуль 1 (теми 1-3) – модульний контроль (тести)	10
Модуль 2 (теми 4-6) – модульний контроль (тести)	20
Модуль 3 (теми 7-8) – модульний контроль (тести)	20
Екзамен (теми 1-8) – теоретичні питання	40

Шкали оцінювання (100-бальна та національна)

90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Політика навчальної дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на *засадах академічної доброчесності* – сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Щодо академічної доброчесності здобувачів PhD йдеться про самостійне виконання навчальних завдань; обов'язкове посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей від інших осіб; надання достовірної інформації про результати власної наукової діяльності. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час виконання навчальних завдань та екзамену заборонені (в т.ч., із використанням мобільних девайсів).

За порушення академічної доброчесності здобувачі PhD можуть бути притягнені до такої *академічної відповідальності*: повторне проходження оцінювання; повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти, позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання тощо.

Політика щодо відвідування занять

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем навчальної дисципліни.

Політика щодо термінів виконання завдань і перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання екзамену відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (зокрема, лікарняний лист).

Політика щодо правил поведінки на заняттях

Здобувачі PhD беруть активну участь у всіх заняттях: обговорюють проблемні ситуації, запропоновані викладачем на лекціях, у режимі діалогу /полілогу; активно включаються і за потреби ініціюють спільну (групову роботу) під час практичних занять; виконують всі навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми.

Спілкування учасників освітнього процесу (викладач, здобувачі PhD) відбувається на засадах партнерських стосунків, взаємопідтримки, взаємодопомоги, толерантності та поваги до особистості кожного, спрямованості на здобуття істинного наукового знання.

Рекомендована література

Базова:

1. Даниленко Л. І. Менеджмент інновацій в освіті: монографія / Л. І. Даниленко. – К. : Шк. світ, 2007. – 120 с.
2. Власов П.К. Парнерское общение. Тренинг. Игры и управжнення. Методические материалы для ведущего / П.К. Власов. – 2-е изд., испр., доп., перераб. – Харьков : Изд-во «Гуманитарный центр», 2014. – 172 с.
3. Калініна Л.. Освітній менеджмент в умовах змін / Л.Калініна, Л.Карамушка, Т. Сорочан, Р. Шиян/ За ред В.Олійника, Н.Протакової.-Луганськ, СПД Резніков В.С., 2011. – 308 с.
4. Карамушка Л. М. Психологія освітнього менеджменту : навч. посіб. / Л. М. Карамушка. – К. : Либідь, 2004. – 424 с.
5. Карамушка Л. М. Психологія управління : навч. посіб. / Л. М. Карамушка. – К. : Міленіум. – 2003. – 344 с.
6. Кінг П. Стратегії і тактики спілкування, або як знайти спільну мову з кожним / П. Кінг // пер. з англ. М. Восковнюк. – К.: Книголав. – 2017. – 128 с.
7. Меньяло В. І. Визначення сутності поняття «дослідницько-інноваційна діяльність» в контексті професійної підготовки висококваліфікованих фахівців / В. І. Меньяло // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2016. – № 2. – С. 77– 82.
8. Мосіюк О.О. Алгоритмічна схема інноваційно-дослідницької діяльності в освітянському колективі / О. О. Мосіюк // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – № 1 (45). – С. 171–179.
9. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій : гендерні аспекти : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. освіти] / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової. – [2-е вид., перероб. та доповн.]. – К. : Міленіум, 2006. – 368 с.
10. Психологічні технології підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості : монографія / Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер,

К. В. Терещенко [та ін.] ; за ред. Л. М. Карамушки [Електронний ресурс]. – К. : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. – 240 с. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/712691/>

11. Технологія психологічної підготовки персоналу держадміністрації до роботи в команді : навч. посіб. / Л.М. Карамушка, О.А. Філь, В.В. Левковець та ін. – К.: Наук. світ. – 2008. – 182 с.

12. Технології роботи організаційних психологів: [навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів та слухачів інститутів післядипломної освіти] / [Л. М. Карамушка, Т. В. Зайчикова, О. В. Винославська та ін.] ; за наук. ред. Л. М. Карамушки. – К. : Фірма «ІНКОС», 2005. – 366 с.

Додаткова:

13. Бондарчук О.І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності: монографія / О. І. Бондарчук. – К.: Наук. світ, 2008. – 318 с.

14. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб: Издательство «Питер», 2000. – 528 с.

15. Ващенко І.В. Управлінське рішення менеджера як складова інноваційного процесу організації / І. Ващенко // Теоретичні і прикладні проблеми психології: Зб-к наук. пр. Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля. – Северодонецьк : Вид-во СНУ імені В. Даля, 2015. – № 3 (38). – Том 3. – С. 54-61.

16. Карамушка Л.М. Формування психологічної готовності персоналу вищої школи до діяльності в умовах соціально-економічних змін Кам'янець-Подільський / Л.М. Карамушка, О.С. Толков. – Медобори-2006, 2013. – 260 с.

17. Карамушка Л.М. Інноваційні стилі управління менеджерів освітніх організацій у контексті розвитку емоційного інтелекту: зв'язок з психологічними та організаційно-функціональними характеристиками організації/ Л.М.Карамушка, А.О.Клочко// Організаційна психологія. Економічна психологія. – Науковий журнал. – К. : Логос, 2019. – № 2-3(17). – С. 47-58.

18. Максименко С. Д. Генезис существования личности / С. Д. Максименко. – К. : ООО «КММ», 2006. – 240 с.

19. Методичні рекомендації з проведення тренінгових занять для підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості / Л.М. Карамушка, О.В. Креденцер, К.В. Терещенко [та ін.]; за ред. Л.М. Карамушки [Електронний ресурс]. – К. : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. – 48 с. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/712898/> ISBN 978-966-97846-9-8

20. Могилевкин Е. А. Карьерный рост : диагностика, технология, тренинг : монография / Е. А. Могилевкин. – СПб. : Речь, 2007. – 336 с.

21. Освітній менеджмент: Навч. посіб. / За ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. – К.: Шкільний світ, 2003. – 200 с.

22. Ноздріна Л. В. Управління проектами: Підручник / Л. В. Ноздріна, В. І. Ящук, О. І. Полотай; за заг. ред. Л. В. Ноздріної. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 432 с.

23. Практикум по психологии профессиональной деятельности и менеджмента : учеб. пособие / под ред. Г.С. Никифорова, М.А. Дмитриевой, В.М. Снеткова. – [2-е изд.]. – СПб. : Изд-во С-Петербур. ун-та, 2001. – 240 с.

24. Энциклопедия психодиагностики: Психодиагностика взрослых [Текст]. – Самара : ИД «Бахрах-М», 2009. – 704 с.

25. Drucker, P.F. Management Challenges for the 21st Century / P.F. Drucker // Harper Business, an imprint of HarperCollins Publishers Inc., New York, USA. – 2001. – 212 p.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Електронна бібліотека НПН України <http://lib.iitta.gov.ua>
3. Веб-сторінка аспірантури і докторантури УМО: <http://umo.edu.ua/postgraduate-postdoctoral>
4. Веб-сторінка кафедри психології управління: <http://umo.edu.ua/institutes/cippo/struktura/kafedra-psikhologhiji>
5. Веб-сторінка Української Асоціації організаційних психологів та психологів праці - <http://uaoppp.com.ua>
6. Офіційні сайти періодичної літератури:

Назва журналу	Офіційний сайт
Актуальні проблеми психології	http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv
Вісник післядипломної освіти серія «соціальні та поведінкові науки»	http://umo.edu.ua/serija-socialjni-ta-povedinkovi-nauki
Актуальні питання сучасної психології	http://library.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2018/04/Aktualny_pitannya_suc.psihologii_1_2015.pdf
European Journal of Work and Organizational Psychology	https://www.tandfonline.com/loi/pewo20
Organizational Psychology Review	https://journals.sagepub.com/home/opra
International Journal of Science and Research (IJSR)	https://www.ijsr.net/index.php
Journal of Applied Psychology	https://www.apa.org/pubs/journals/apl/

Офіційні сайти державних та міжнародних установ:

Назва	Офіційний сайт
Верховна Рада України	www.portal.rada.gov.ua
Кабінет Міністрів України	www.kmu.gov.ua
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України	http://psychology-naes-ua.institute/
Інститут соціальної і політичної психології НАПН України	http://naps.gov.ua/ua/structure/institutions/polit_psychology/
Центр перспективних соціальних досліджень	www.cpsr.org.ua

Соціальні мережі для співпраці вчених усіх наукових дисциплін:

- Academia.edu: <https://www.academia.edu/>
- ResearchGate: <https://www.researchgate.net/>
- Соціальні мережі науковців (Scientific Social Community): <https://www.science-community.org/uk>

- Українські науковці в світі (Ukrainian Scientists Worldwide): <https://www.science-communit>